

מחודדין בפ"ך

עיונים בפרשת השבוע גליון תתקפ"א אחרי מות קדושים

לפני ה' תטהרו. הפרשיות של השבוע צועדים יחד ברוב השנים. כדי להיות אכן קדושים, חייבים את ה' לפני ה' תטהרו. זאת אומרת, אנחנו חייבים את "שיויתי ה' לנגדי תמיד". כל מי שידע מזה למעלה ממנו, עין רואה ואוזן שומעת, כל מי שמסתכל, מאין בא, לאן הוא הולך ולפני מי הוא עתיד לתת דין וחשבון, יש לו סיכוי להיות קדוש וטהור. עובד את השי"ת באמת. הסדר הנכון של עבודת השי"ת זה קודם סור מרע. לאחר הסרת כל מה שמבדיל בינינו לבין עבודת השי"ת אמיתי, עדיין צריכים את ה"ועשה טוב", להיות קדושים וטהורים. קדושים וטהורים נהיים על ידי דביקות בקיום המצוות למען השי"ת באופן שזה גורם קידוש שם שמייש שכולם יצביעו ויאמרו הלואי שילדי יהיו כמוהו. יהודים המקדשים את עצמם במותר להם, באופן החיובי של המשמעות, מותר לברך ברכת המזון, אזי היא תמיד מתוך ברכון, מילה מילה בנחת. מותר להתפלל, אזי מתפללים כמו שמובא בשולחן ערוך, כמונה מעות (ולא במכונת ספירת שטרות וד"ל) מותר לעשות חסד, עושים את זה בהידור פני המקבל, שנותנים לו הרגשה כאילו הוא זה שעושה את החסד ולא על צד המקבל. וכן בכל המצוות. כל דבר נמדד בשכל, במידה ובמשורה. שום דבר לא נעשה כלאחר יד. אנחנו בשבוע של "נצח", אכן, חייבים להראות שהנצחיות האמיתי זה תורתנו הקדושה ומתמסרים ללימודה בכל רמ"ח אברינו ושם"ה גידינו. ואם כך במצוות שבין אדם למקום על אחת כמה וכמה במצוות שבין אדם לחבירו. מי לנו גדול כמו רבי עקיבא שנכנס לפרד"ס ויצא בשלום, והוא איבד עשרים וארבע אלף תלמידים בימים אלו מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. למרות שהם עסקו בתורה בעומק, מידותיהם לא היו כדבעי. מכאן אמר רבי עקיבא ש"ואהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה. מי שרוצה לזכות בתורה חייב לנהוג באהבה אחוה שלום וריעות. שמעתי פעם מ"יהודי טוב", שהקב"ה כתף רעך ולא חברך, ללמדנו שאפילו היהודי הזה עשה לך רע, אתה מצווה לאהוב אותו. אנחנו אלפיים שנה סובלים משנאת חינוך. לאורך הדרך, משום מה, תמיד מצביעים על הזולת, הוא או הם אשמים. אין לנו איזה ראובן שיקום ויאמר, אבל אשמים אנחנו. אבל אם כל אחד מאיתנו יסיר מעצמו את המחנאות, יזכור שבימי הרחמים אנחנו מתפללים שייעשו כולם אגודה אחת, אולי נתחיל את הפתחו לי פתח כחודו של מחט לקראת אהבת חינוך אמיתי ואז אז נזכה שיקויים בנו שיוקם סוכת דוד הנופלת וישיב את שבות עמו ישראל ויטע אותנו על ארצו הקדושה ולא ננטש עוד לעולם.

כי ביום הזה יכפר, והטעם שתלכדו עס זה גם לשכיתה וענוי הוא כי חמס הכהן בעבודתו יכפר כלל וענוי הכפור הוא הקטנת החטא והכנתו לקבל סליחה: לפני ה' תטהרו, לכל השגת הטהרה והסליחה הגמורה תהיה לפני ה' כלל זה בולדוי ותשובה, שהוא כלל ידע אמתתם ונשכיל כך: דברי רבינו הספורנו הם יסוד היסודות

לכל ענייני התשובה. ראשית כל יש לדעת באר היטיב שאין לסמוך על עבודת הכהן גדול לכפר. במקסימום הכהן גדול מכין את הקב"ה לקראת אלו שבעם ישראל הנמצאים בדרך לעשות תשובה. עיקר התשובה הוא מה שמוטל על כל יחיד ויחיד, להתחרט על העבר. מי שאכן מכין עצמו במחיקת החטא, קבלה גמורה שלא ישוב עוד לכסלו, ודאי שעיצומו של היום יכפר, כי הנה חיבר עצמו, בעצם, לקדושת יום הכפרה.

ובחקתייהם לא תלכו, מה הניח הכתוב שלא אמר אלא אלו נמוסות שלהן דברים החקוקין להם כגון טרטיות ואכטדיאות, רמ"א אלו דרכי האמורי שמו חכמים. זה עקב האכילס שלנו. חיקוי הנהגי הגויים הפסולים מכל וכל. פעם ידענו לכבד את המנהגים שלנו, היום תחת המטרייה של חכמה בגוים תאמין, החיקוי – חיכוי (גם מלשון לחם "חוקם" גם מעניין כוף אחרי...) מושלם. לפעמים המוח היהודי חד יותר והוא עדיף על המקור. שמתם ודאי לב, שיסוד ושורש המילה חיקוי הוא מלשון חוק. לנו יש חוק, חוק של אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. לחם חוקי הטריפני, זהו לחמה של תורה. גם כאשר נחליפו מלשון חיכוי, הרי זה מלשון חוכה לשון של צחוק. במקום חיכוי של אשרי חוכי לו, שנמתין מוכנים ומזומנים לביאת גואל צדק. אבל, משום מה בבתי המדרש ובישיבות שלנו, נכנס עניין האופנה, חליפה של מעצב פלמוני ועניבה של פלוני. המילה האחרונה של הסלולר כולל כל היישומנים הנחוצים. מה שפעם נחשב לזמירות וניגונים נהפך לבלייל של רעש שציליליו מציקים את הנשמה. במקום פלפולים בהוויות של אביו ורבא יש פלפולי הסרק על פוליטיקה ומחלוקות. לעומת צרידות מוזרה כאשר מבקשים קצת כבוד את ה' מגרונך אם זה להתפלל בש"ץ או לומר ווארט בשולחן שבת. אולי היגיע הזמן לשוב ולהתפכח, להתעורר משכרון "הכל בסיידר" ולזכור, מה צונו השי"ת, לבדוק הלוך ושוב מה מותר וממה נתרחק. ללא איזה שהם פשרות בלתי מובנות.

וחי בהם, לעולם הבא, ואם תאמר בעולם הזה והלא סופו מה, וכן תרגם אונקלוס ויחי בהן חיי עולמא. והנה מיני החיים לגוף ולנפש במעשה המצוות נחלקים לארבעה חלקים, ומלת וחי כוללת ארבעתן, האחד מי שמכוין בעשיית המצוות ויעשה אותן על מנת לקבל פרס והולך בהם דרך השמאל כדי שיהיה לו בהן שכר עושר ונכסים וכבוד כדי שיהיה ימים רבים, וזהו שכתוב בשמאלה עושר וכבוד, ופירשו רז"ל למשמאלים זה עושר ונכסים וכבוד, רבינו בחיי בא להבהיר מהו "וחי בהם". עצם החיים תלויים בקיום המצוות. קיום והעמדת מצוות ישנם באחת משתי דרכים, או בללמד אחרים או בתומכי מקיימי מצוות. מכאן פתוחים ארבעת הדרכים. מי שמקיימם על מנת לקבל פרס. הרי נוטל מצד שמאל בדרגה הנמוכה של החיים, אך עדיין נקרא חי, חי בעוה"ז. השני מי שמכוין בהם כדי שיטול שכר לעוה"ז ואע"פ שהוא משתדל בקיומן ועושה אותן שלא לשמה על מנת לקבל פרס לעוה"ז מכל מקום נפשו זוכה להיות פס, ועל שני מינין הללו אמר הנביא להחיות רוח פפלים ולהחיות לב נדכאים, הדרגה השנייה מעולה מן הראשונה, מפני שהוא חושב כבר על נצחיות. עדיין קשה לו להתנתק מקבלת הפרס, אך בהשכילו, רוצה את הפרס היכן שהיא שוה באמת. הוא כבר נחשב חי גם בעולם הבא. השלישי מי שמכוין בהם לעשותן מאהבה כדין וכראוי שלא על מנת לקבל פרס עם עסקי העוה"ז, זה זוכה לחיי העוה"ז ולחיי העוה"ב, כאברהם יצחק ויעקב שעבדו מאהבה עם עסקן בעניני העוה"ז בענין זריעת האדמה גם עבודת המקנה וזולתם מן העסקים הגופניים, הנה הדרגה השלישית, הוא העושה מאהבת השי"ת. הוא, מעולה מן השניים הראשונים, כי אינו עושה על דעת לקבל פרס. אבל עדיין יש לו שייכות לענייני העוה"ז. אבל יש דרגה נעלה ממנו הוא, הרביעי מי שמשתדל במעשה המצוות ואינו משתדל בשום עסק גופני

כאלו לא היה בעל גוף כלום אלא לבדו ומחשבתו בהקב"ה, הנה הוא זוכה אל החיים הקיימים לעולם ולא יסלוט עליו מיתה כלל, אבל ישוב אלהי בגוף ובנפש כחונך ואלהיו שנסתלקו מן העולם בגוף ובנפש. עוד מצינו ארבעה מיני חיים שהאדם זוכה בהם בקיום התורה והמלות, האחד חיים כדרך בני אדם שהם חיים בהמשכת הזמן ונפחם מתקיימת בגופם בהתמדת צריאותם, השני חיים אחרי החולי ואחרי הגיע למקרה המות, ומין זה מחודש של חיים מחודשים כדמיון הכלי הישן והצלוי שנתחדש וחזר לתחלתו, וכענין שכתוב בנחמיה וטפס בשרו מנוער ישוב לימי עלומיו, השלישי חיים של סליחה אחרי היותו רשע שהוא חסוד כמת וכיון שחזר בתשובה הרי הוא חי, וכענין שכתוב אם אחרפץ במות הרשע כי אם בשב רשע מדרכו וחי, הרביעי חיים אחר המות והוא לשון תחית המתים. וארבעה מיני חיים אלו נכללים במלת וחי בהם: סיכום דברי רבינו בחיי הם שיש לשאוף להגיע שכל מאווינו ותאוותינו יהיה רק לעבוד את השי"ת ללא כל שייכות לחלק הגופני. יש לשאוף לחיות חיים של תורה, שרק על ידי התורה נקראים חיים. מי שחלילה עדיין אינו דבק בתורה יעשה מיד חושבים וישוב אל ה' וירחמהו ויתן לו חיים כי ממנו תוצאות חיים.

ולשוננו מהתגאל כרצוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס בדרך כלל אלו הולכים יחד, באים יחד בגדולה לגימה, לנגב חומוס וללעוס אנשים. לכן הקדים לומר לשמור מרחק מעמי הארץ שידוע מהי שיחתם, ממילא לא יבואו לאכול אנשים, כמבואר ברמב"ם סוף הלכות טומאת צרעת. כאשר ידע שיש עניין דווקא לאכול בסעודת מצווה ששם אין חשש לא ממאכלות אסורות ולא של דיבור אסור, כי ממילא יתבלו את השיחה בדברי תורה, ואפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה תלמוד.} כענין שהזכיר הכתוב וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפריקות, כמה שאמרו על רבי חייא שכל שח שיחה בטלה מימיו: באלו ובכיוצא בהן בזה המלוא הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העצירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הלוואה הנקיות בידיו וגופו, כמו שאמרו והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן ערב. כי אע"פ שאלו מלות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם צמותרות וכיעורים ויסוד היסודות של הרמב"ן, מצוות קדושים, זה להיות לפנים משורת הדין. הוי אומרה שיש חיוב מקדים של ידיעת כל המצוות שמחוייבים בהם, אופן קיומם בשורת הדין והמכוון בהם. לאחר כל זאת, מתחייב חשבון נפש לדעת האם אכן אנחנו מקיימים את המצוות כמצווה וכמצופה. רק לאחר התבוננות זו נתחיל את הצעדה במשעול הקדושה. כמו שהרמב"ן ממשיך מיד. כמה פעמים, שמעתם את המשפט, ביוזעם איז ביוזעם, שזה ממש כמו מי שאומר "נישט אין שבת גערעדט", אינני מתכוון לעמוד כאן על הדינים של אונאה וריבית, כי הרי מדובר בביזנס, ולא בגמ"ח... האם נפטרנו מאיסור לשון הרע כאשר הקדמנו לומר, אני לא רוצה לספר לשון הרע, אבל... כל אלו רחוקים ת"ק על ת"ק פרסה מן הקדושה. כעת, עיקר ההדגש הוא, שמא תאמר זה מצווה רק לצדיקים גמורים, אנשים מורמים מעם, לא ולא, זה אופן קיום מצוות קדושים תהיו, הקב"ה מצפה ונתן כוחות בכל יהודי להיות קדוש. מפני כי קדוש אני ה' ואנחנו, כל היניקה שלנו נובע מקודשא בריך הוא ושכינתו. ממילא איננו מוגבלים כאשר זה נוגע להוספת קדושה. לכן כל יהודי מחוייב לעשות את ההשתדלות המירבית לקניית תרי"ג מצוות עם מצוות קדושים תהיו.} וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדין בכל משא ומתן שבין בני אדם, לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות, אמר בכלל ועשית היסר והטוב, שיכניס בעשה היושר וההקויה וכל לפנים משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפשר בהגיעי למקומו בלחץ הקב"ה. וכן כענין השבת, אסר המלאכות בלואו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות, ועוד אפשר זה בע"ה: וטעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם. לומר שאנחנו נזכה לדבקה זו בהיותנו קדושים. והנה בחתימת דבריו, נראה שהמכוון הוא חלק יסודי מן האמונה שאכן הקב"ה הוציאנו ממצרים הוא שנרצה להיות דבקים בקדושת המצוות. למשל לא לברוח מהשבת. לא לבוא לבית הכנסת בליל שבת עם אפטר שייב טרי לקראת בואי בשלום כאשר במוצ"ש מעריבים לאחר פלג המנחה... הוי אומר עשה לך קניין באהבת המצוות שנרצה לשהות במעשה המצווה כמה שיותר.} והנה זה כענין הדבור הראשון בעשרת הדברות: